

„Sodaj“ izhaja vsak petek in večer, po pošti prejemamo ali v Gorici na doma poštini.

Vse leto 1.42
Pol leta „ 2.12
Četrt leta „ 1.

Prejemanj in tako tudi pri „poštini“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 kraj
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „
Za vsako drko po prostoru.

S O Č A

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah na starem trgu in v Namskih ulicah.

Dopisi naj se pošiljajo vredniti na račun na upravičeno „Sodaj“, tiskarja, tiskarja v Gorici.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi pa se blagovoljno vračajo. Delavci in drugi, ne morejo se naročiti, sniža, ako ne oglasijo pri pravih.

Naprošeni smo, da priobčimo sledečo

Izjavo.

Podpisani duhovniki obsojamo z največjim studom, nečuvano in nezaključeno, pisavo „Nove Sočaje“, posebno pa še tako, kakršna je bila v št. 8 tega lista.

Ta pisava je tako sramotilna in zlobna, da mora v kratkem, ako se ne postavimo v bran, izpodkopati pred ljudstvom vse veljavo in čast duhovskega stanu, ki je vendar steber naše svete vere.

Mi se čudimo, da se zamore tak časopis še imenovati katoliški in da, se še dobijo duhovniki, ki ga podpirajo.

V Gorici dne 26. februarja 1891.

Andrej Jordan, stolni prošt; Fran Merina, stolni dekan; Josip Tuni, škofastik; Janez Abram, kanonik; Stefan Benja, kanonik; Stefan Kufol, kanonik; Franc Argentin, kaplan, kanonik; Franc Kodermatz, Anton Grunov, Mihael Bolter, Leonard Sion, dr. Karol Banbela, stolni vikar; Jožef Marušič, častni kanonik in vodja malega sementišča; dr. Anton Mahuš, profesor bogoslovja; Matija Kravanja, nadškofski kancelar; Tomaž Cerin, profesor bogoslovja; Josip dr. Pavlica, spiritual; Josip dr. Gabričič, profesor in vodja bogoslovja; Peter Fabris, podvodja in gospodarnik v centr. sementišču; Dom. Alpi, prof. bogoslovja; Alojzi dr. Faidutti, prof. bogoslovja; Janez Wolf, mestni župnik; Franc Zoratti, Valentin Bresausig, mestni kaplan; Andrej Marušič, častni kanonik in katehet na c. k. gimnaziji; Martin Milost, mestni župnik; Ignacij Kralj, mestni kaplan; Martin Zuchiat, mestni kurat; Andrej Tabaj, mestni kaplan; Simon Gaberšček, vikar v Standrožu; Hilarij Zorn, katehet na c. k. realki; Alojzi Tomsig, katehet c. k. vadišice; Janez Er. Gerbec, knezo-nadškofski tajnik; Jakob Pussig, spovednik v uršulinskem samostanu; Franc Cieri, katehet v uršulinskem samostanu; Franc Lenardig, učitelj v gluhonemici; Jožef Baic, vodja deželne gluhonemice; Franc Castelliz, katehet na c. k. vadišici; Anton Sessich, vpokojeni katehet c. k. realke; Don Carlo Mighetti, vikar v pokojni. — Anton Hvalica, dekan v Sempetru; Vincintin Jakob, župnik na Vogerskem; Jožef Pavičič, župnik v Renčih; Stefan Faganel, vikar v Bljeh; Anton Jug, vikar v Vertolbi; Jurij Mercina, vikar v Savodnjem; Jožef Ferfolja, vikar v Gaberjeh; Janez Luketič, župnik v Mornem; Jožef Kolin, kaplan v Mornem.

Volilcem kmečkih občin

v goriškem, tominskem in sežanskem političnem okraju!

Kakor hitro je bil državni zbor razpuščen in so bile napovedane nove volitve, smo rekli in pisali, da „Sloginega“ kandidata ne moremo priporočati slovenskim volilcem. Razloge smo navedli v zadnjih dveh listih.

Prihodnje sredo bode volitev in odločilni dan, ko se bode pokazalo, ali ima tudi za naprej goriške Slovence zastopati v državnem zboru naš dosedanji poslanec dr. vit. Tonkli, ali pa dr. Ant. Gregorčič.

Mi smo o obeh kandidatih že izrekli svo-

je mnenje; danas v tej številki, ko bi imeli mi volilcem še enkrat priporočati svojega kandidata, bi skoraj ne vedli kaj drugega pisati, kakor, kar smo že rekli v podporo njegove kandidature.

Ravno te dni pa nam je prišel v roke poziv do „slovenskih posestnikov in volilcev na Goriškem“. Poziv je izdal in razposlal duhovnikom, posestnikom, županom, in drugim vplivnim osebam g. Andrej Kocijančič, starešina v Podgori, večletni deželni poslanec, veleposestnik, načelnik cestnega odbora za goriško okolico in ud c. kr. okrajnega šolskega sveta; tedaj izdal je poziv mož, kateri razmere goriške vlad dolgoletne skušaje gotovo tudi pozna, kateremu tudi bije serce za blagor kmečkega stanu, kar je že pokazal pri raznih prilikah. G. Andrej Kocijančič v svojem pozivu toplo priporoča kandidato dr. vit. Tonklia. Ker bi je mi v resnici skoraj ne mogli bolje priporočati in bi skoraj ne vedli še kaj posebnega dodati k tej priporočbi, zato naj podamo tukaj, kar g. Andrej Kocijančič pravi o dveh kandidatih, o dr. vit. Tonklij in o dr. Ant. Gregorčiču:

Pred durmi so volitve poslancev za državni zbor. Naravno je, da se pri tej priliki stranke pripravljajo za volitve, in skušajo pridobiti privržencev, da bi laglje zmagale s svojimi kandidati. Pri nas je do letos veljalo načelo, da je treba pri tem delu, pri agitaciji, poslužiti se le poštenih sredstev, le resnice, in ogibati se laži, grdenja oseb, natolčevanja in obrekovanja. Žalibog, stranka, ki je postavila gosp. dr. Gregorčiča za kandidata, zapustila je to načelo in to edino pravo pot, ter se poslužuje izključljivo le laži, grdenja, podtikanja slabih namenov in obrekovanja; in sicer ona ne dela tega le proti našemu dosedanjemu državnemu poslancu, ampak tudi proti tistim rodoljubom, katere ima na sumu, da so njegovi pristaši, in da podpirajo njegovo kandidato za poslanca v državni zbor. In tega nevrednega in nadostojnega sredstva se poslužujejo plačani agitatorji, kakor tudi celo taki, ki se štulijo za narodne voditelje. Ti ljudje raznašajo vest, da sva jaz in g. dr. Jos. vit. Tonkli na to delala, da bi se zidala bolnišnica in norišnica na deželne stroške, kar bi bilo povišalo deželne doklade in bremenalo posestnikom pomnožilo, in da je ta zgradba zabranil le dr. Rojic in pa dr. Gregorčič. Ta došla mi vest je vzbudila v meni tako sveto jezo, da ne morem molčati, ampak da jo javno označim in pokažem, kar je, — t. j. kot grdo nezaključeno laž.

Tukaj g. And. Kocijančič dokaže na podlagi stenografskih zapisnikov dež. zbora, da posl. dr. Al. Rojic je predlagal zgradbo bolnišnice in norišnice, kar bi bilo deželo stalo — okoli 800.000 glđ., in da je v imenu družih slov. dež. poslancev govoril dr. Tonkli proti tej zgradbi in tedaj proti novim bremenom na davkoplačevalce. Potem nadaljuje g. Kocijančič:

Povedati pa Vam hočem, slovenski posestniki in volilci, da podpirajo kandidato dr.

Gregorčiča, večinoma ljudje, kateri niso niti davkoplačevalci.

Vprašam Vas pa, zakaj bi mi zapustili svojega dosedanjega državnega poslanca, katerega vsi dobro poznam kot vestnega moža, lekrnega rodoljuba, neustrašnega zagovornika vseh naših narodnih pravic in gmotnih interesov, in kateri nam je vže marsikaj pridobil in je zmožen tudi še naprej nas izvrstno zastopati.

Dr. Jos. vit. Tonkli-a program poznamo; on ga je bil pri volilnem shodu v Gorici leta 1880, javno razvil; na podlagi tega programa je bil opetovano za državnega poslanca tudi izvoljen.

Dr. Jos. vit. Tonkli je bil kot državni poslanec tudi v vedni dotiki s svojimi volilci; sklicaval je v več krajih svoje volilce v shode in jim poročal, o svojem delovanju v državnem zboru; vsi ti zbori so njegovo delovanje odobraval in mu neomejene zaupnice dajali. Zadnji shod, imel je dne 25. avgusta 1889 v Rifenbergu. Zbralo se je bilo okoli 150 najodličnejših rodoljubov, posestnikov volilcev, županov, starešin, župnikov. Poročal je o svojem delovanju v državnem in deželnem zboru in hudo bičal razkol, ki so ga neki goriški upenjaki na Goriškem iz trte izvili in med Slovence goriške zasejali. Poročilo njegovo je bilo s pohvalo sprejeto in soglasna zaupnica se mu je bila sklenila.

Obljubil je bil skrbeti pri visoki vladi za podporo v zgradbo braniške ceste in on je bil mož beseda; podpora je prišla za braniško cesto in pa še za skladovno cesto čez Gradec od Plavi do Govnjač v Bérđih.

Vprašam Vas, toraj, slovenski posestniki in volilci, kaj se je po tistem volilnem shodu zgodilo, kaj je dr. Jos. Tonkli potem storil, da bi mu mi sedaj svoje zaupanje odtegnili in volili drugega poslanca?

Ali Vam ni še vsem v spominu, kako se je on možato potezal v državnem zboru tudi med zasedanjem leta 1890, komu nista znana njegova iskrena govora za ceste in šole na Goriškem?

In takega moža, na katerega celo naši nasprotniki s zavidnostjo kažejo, o katerem pravijo, da bi bili na njega ponosni, ko bi ga imeli v svoji sredi, takega moža naj bi mi zavrgli od sebe pahnili, samo zato, ker so tako sklenili nekateri njegovi zavidneži, kateri niso še davkoplačevalci, in le zato, ker so to poljni pristašem „Nove Soče“.

Tega ne bomo storili, dragi slovenski posestniki in volilci, ker s tem bi sebi največ škodovali, in bi se tudi pred svetom osumili.

Ponujajo nam dr. Gregorčiča, kateri ni nikdar kaj posebnega storil v dež. zboru, kateri ni nikjer razvil svojega programa, tako, da nimamo nikakega poročila, ali in kako bi on hotel zastopati naše pravice.

Pa ni zadosti, da gospođe pristaši dr. Gregorčiča podpirajo njegovo kandidato z lažmi, ampak držejo se še vsem drugim posestnikom, volilcem in rodoljubom, ki podpirajo kandidato

našega dozedanjega državnega poslanca dr. Jos. Tonklija, v „Novi Soči“ groziti in žugati! Kaj so morda gospodje od „N. S.“ patent ali privilegij dobili, da smejo le oni kandidate postavljati in jih voliti? ali nimamo mi posestniki in davkoplačevalci največji interes, da bomo izvolili za poslanca moža, kateri je dokazal se svojim desetletnim delovanjem kot državni poslanec, da ima razum in srce za naše vsestranske interese, ki zadevajo našo narodnost, duševno in gmočno blagostanje? in čegar preteklost nam že daje poročstvo da bo tako tudi v prihodnje za naše vsestranske interese neumorno, spretno in uspešno deloval?

Ne dajmo se toraj zaslepiti od „N. S.“ in njenih pristašev in vojnito sopet za drž. poslanca gosp.

dr. Jos. vitera Tonkli-a

in to nam bo v čast, ponos in korist.

Dr. Jos. Tonkli in shod volilcev v Rifenbergu.

Bilo je 25. avgusta 1889, tedaj kmali po končanih deželnozborskih volitvah, ko je bil dr. vit. Tonkli sklical v Rifenbergu shod volilcev, da bi jim poročal o svojem delovanju v deželni in državnem zboru. Tega shoda se je bilo vdeležilo nad 150 najodličnejših mož, med katerimi je bilo več duhovnikov, županov, podžupanov in veleposestnikov. Pri isti priliki so volilci poslancu izrekli soglasno svoje zaupanje.

Govor, katerega je dr. vit. Tonkli na tem shodu imel, je bila tudi „Soča“ objavila v št. 35 istega leta, tedaj ob času, ko je še dr. Gregorčič imel pri „Soči“ prvo besedo in bil nje glavni voditelj.

Iz tega je razvidno, da je še l. 1889 dr. Gregorčič imel druge misli o dr. Tonkliju in njegovem političnem delovanju, da je priznaval kakor volilci v Rifenbergu, dr. Tonklijeve zasluge za slovenski narod na Goriškem. Nam se primerno zdi, da v oči gled prihodnje državne-zborske volitve spet ponatisnemo to, kar je dr. vit. Tonkli poročal o svojem delovanju kot dež. in drž. poslanec. To poročilo se je glasilo:

Častiti gospodje volilci!

Počastil sem se povabiti Vas k današnjemu shodu, da Vam poročam o svojem delovanju v državnem in deželnem zboru kot svojim volilem, kateri ste me že dvakrat izvolili za poslanca v državni in deželni zbor, in nekateri od Vas ste me tudi letos volili za poslanca v deželni zbor goriški.

Čutim najprej dolžnost izreči Vam svojo najtoplejšo zahvalo za čast in zaupanje, skazano mi opetovano.

Moje načelo je bilo delati in truditi se po svoji moči za duševni in gmočni blagor svojih volilcev, celega naroda slovenskega naše kronovine in vseh Slovencev sploh.

Ako ste časopise čitali, znano Vam je moje delovanje že iz sporočil, ki so se javila v raznih listih; ni mi toraj treba poročati Vam vsak čin posebej in zato, bom poročal le v glavnih potezih.

Kar se tiče enakopravnosti slovenskega jezika, delal sem pa na to, da se izpeljuje in izvršuje §. 19 ustanovnega zakona, kateri priznava enakopravnost vseh narodnosti obširne Avstrije v uradih, v šolah in v javnem življenju sploh. Govoril sem v dosego tega smotra v odsekih in v celi zbornici državnega zbora, stavil interpelacije in predloge, ki so bili sprejeti v celi zbornici. Naj naglašam le dva govora v preteklem zasedanju državnega zbora gledé uvedanja slovenskih paralel na c. kr. gimnaziji v Gorici in drugih slovenskih deželah in pa gledé poslovanja uradnikov pri sodnijah.

S tem pa moje delovanje ni bilo še končano, ampak trudil sem se tudi v zvezi z drugimi slovenskimi poslanci po privatni poti, da bi enakopravnost dosegli, in ta trud je imel tudi nekoliko uspeha, ker naučni minister je dal trdno obljubo vpriso gosp. ministra predsednika samega, da bo vpeljal začetkom šolskega leta 1890/91 na goriški c. k. gimnaziji slovenske paralele na štirih nižjih razredih.

Uspeh mojega truda samega je bil pa, da je gosp. minister pravosodja izdal posebno naredbo,

valcd katere se imajo slovenske vloge za zemljiške knjige v slovenskem jeziku reševati in v tem jeziku tudi v zemljiške knjige vpisavati.

Ker je izvršitev postav in ministerskih naredeb odvisno od dobrohotnosti dozdanih uradnikov, prizadeval sem se uspešno za to, da so se nastavljali uradniki slovenskega jezika zmožni in pa v prvi vrsti vsposobljeni uradniki slovenskega roda; in v resnici vidite sedaj, da zasedajo vsi slovenski vsposobljeni uradniki častna in uplivna mesta v raznih oddelkih državne uprave; da so Slovenci celo predsedniki deželnih in okrožnih sodnij, da eden celo predsednik nadsodnije.

Žalibog, da imamo posebej na Primorskem še premalo izšolanih slovenskih uradnikov; skrbite s tem, da pošiljate svoje sinove v latinske šole, da se bodo vsposobili za razne uradniške posle in moja skrb bo, da dobijo svoji splošnosti primerne državne službe.

Kar se tiče prorpcha na gmočnem polju, spoznal sem veliko potrebo dobrih cest in pa poštne uradev, zategadel sem se trudil, da bi se državne ceste vravnale, okrajne ceste pa podpirale iz državne denarnice. Koliko se je doseglo v tem obziru, pridujejo velike svote denarja, ki so se izdale za zraevanje državne ceste ob Soči in pa podpore, ki so bile podeljene cestnemu odtozu Tolminskemu in Cerkljanakemu.

Res, da mi opazite, da niso te svote ajdovskemu okraju nič koristile; ali to prvič ni povsem resnično, ker s zboljšanjem ceste ob Soči, ob Idrijci in Bači se je promet zboljšal in vozniki so iz daljnih gorskih krajev dohajali k Vam na Vipavsko in kupovali in odpeljavali Vašega dobrega vina. V drugič je pa pomisliti treba, da so Vaše ceste v primeri z onimi v goratih krajih v jako dobrem stanu, med tem, ko v gorah pred nekaterimi leti sploh, razun državne ceste ob Soči, cest ni bilo. Kjer je bila toraj največja potreba, tam sem moral tudi pred vsem za dosego pomoči in denarnih podpor skrbeti.

V mojem obširnem govoru o cestah v letošnjem zasedanju državnega zbora sem pa poudarjal tudi potrebo, da se zravni državna cesta od Gorice do Ajdovščine, in upam, da prihodnje leto bo mogoče kako svoto tudi za to cesto doseči, in to tem laglje, ker je začetek že storjen s tem, da je bila visoka vlada na moje opetovano priporočilo in dreganje dovolila svoto glđ. 8000 za preloženje strmega in nevarnega klanca v Ajdovci. Da se ta klanec ni bolje zravnil, to jaz sam obžalujem in sem tudi javno grajal v državnem zboru neprimerno ravnanje dotičnih organov, in menim, da se bodo v prihodnjic enakih napak skrbno varovali.

To je v kratkih potezih poročilo mojega delovanja v državnem zboru.

V deželnem zboru sem se enako trudil v dosego narodne enakopravnosti in pa zboljšanja gmočnega stanja goriških Slovencev.

V deželni zbor sem bil izvoljen prvič leta 1867 in deželni zbor me je bil izvolil pa za deželnega odbornika.

V tisti dobi sta bila prvič izvoljena dva Slovence v deželni odbor, ker pred njima je bil edini gosp. baron Winkler od Slovencev v deželnem zboru. On je bil začel se slovenskimi občinami in strankami občeovati v slovenskem jeziku; meni je bila pripadla naloga njegovo početje nadaljevati in razširiti ter sploh uvesti slovensko uradovanje v dež. odbor se slovenskimi občinami in strankami. Naloga je bila težka, ker moj tedanji slovenski tovariš v dež. odboru je bil prišel iz stare šole, v kateri o slovenskem jeziku ni bilo ne duha ne sluha; bil je zatorej le malo zmožen slovenskega jezika posebno v pisanju. Ni čuda, da je torej raje uradoval se slovenskimi občinami in strankami v nemškem jeziku, katere v Soški dolini so same še le v nemškem jeziku uradovale. Na moje očitjanje je bil on celo predlog stavil, da naj mu bode dovoljeno nemško uradovati; obveljal pa je bil moj predlog in sklenjeno je bilo s pomočjo tedanjih laških odbornikov, da ima deželni odbor uradovati se slovenskimi občinami in strankami le v slovenskem jeziku. Vsled tega se je bil moj tedanji tovariš resno lotil učenja slovenskega jezika; v prav kratkem času je bil zmožen v pravilnem slovenskem jeziku vse vloge reševati, kar je tudi delal do konca svojega odbornišva. V tisti dobi je bil deželni odbor rasposlal tudi slovenski poduk vsem slovenskim županijam o gospodarstvu občinskega premoženja; o letnih preudarkih in o sklepih računov ter dodal še potrebne obrazce. Vsled tega so polagoma jele slovensko uradovati vse županije, morda izvzemši dve na Bovškem, kjer nimajo posebnih tajnikov in kjer niso župani slovenskega jezika v pisavi zmožni.

Pa še en korak dalje sem bil šel, in sem bil začel tudi c. k. namestništvu in drugim c. k. uradom v slovenskem jeziku dopisovati.

Ker je bil pa do tiste dobe v deželnem zboru obravnavni jezik izključljivo le laški, sem bil sklenil v dogovoru z nekaterimi otičnimi tovariši slovenskimi vpeljati slovenski jezik tudi v deželni zbor. Za to se mi je bila ponudila prilika v zasedanju leta 1869.

Vlada je bila predložila med drugimi načrt postav o zamenji zemljišč v nemškem, laškem in slovenskem jeziku. V dotičnem odseku sem bil jaz poročevalec in s pomočjo sedanjega dež. poslanca in sedanjega profesorja veronauka, č. mons. Marušič-a, sem bil uredil postavo v slovenskem in izdelal poročilo v slovenskem in laškem jeziku. V deželnozborski seji dne 12. oktobra 1869, sem o tej postavi poročal in sicer najprej v slovenskem, potem pa v laškem jeziku, kakor je čitati v poročilih dež. zbora od leta 1869. stran 30.

Na to se je bil oglasil laški poslanec gosp. Dr. Pajer in je protestoval proti obravnavi in glasovanju postavo tudi v slovenskem jeziku in trdil, da se ima po dotedanji praksi obravnavati in sklepati postavo le v laškem jeziku. Jaz sem mu odgovarjal, da je slovenskemu jeziku enakopravnost zagotovljena v §. 19. postav. od 21. decembra 1868, da imam toraj pravico poročati o postavi v slovenskem jeziku in zahtevati, da se glasuje in sklepa tudi slovenski tekst postav, in sem dostavil, da so vselej Slovenci te pravice imeli, in da, če se je do tiste dobe niso djanstveno posluževali, se jej niso odpovedali, da se tedaj v prihodnje hočejo svoje pravice posluževati in da se je bodo posluževali.

Moje stališče sta krepko zagovarjala tedanja dež. poslanca gg. Winkler in Goriup, in ker je bila večina za to, da bi jaz moral poročati le v laškem jeziku, sem se temu branil in nisem hotel dalje poročati. Dež. glavar je moral vled tega sejo skleniti. Sešel se je bil na to ves dež. zbor v privatno posvetovanje, pri katerem je bil po dolgi in temeljiti razpravi izvoljen poseben odsek štirih poslancev z nalogo, da dogovorno izdelajo pravila za obravnavo v deželnem zboru gledé enakopravnosti slovenskega in laškega jezika. V ta odsek sta bila izvoljena: od laske strani gosp. Dr. Pajer in Dr. Deperis, od slovenske strani pa gosp. Dr. Abram in jaz.

Ta odsek je bil po dolgi in temeljiti razpravi dogovorno sklenil sledeči konkordat. 1. Zapisniki seji dež. zbora se imajo sestavljati v laškem in slovenskem jeziku in v vsaki seji prebrati v začetku seje v obeh jezikih in sicer zaporedoma v eni seji v laškem, potem v slovenskem; v drugi seji pa prej v slovenskem, potem v laškem jeziku, da se ohrani in djanstveno vrhuje enakopravnost obeh jezikov, ne da bi imel di z pred drugim kako prednost;

2. vse postav se imajo sklepati v obeh deželnih jezikih, to je v laškem in slovenskem jeziku, tako da postaneta oba teksta ali snova avtentična ali istinita; za pravilni snov laški imajo skrbeti poslanci laške stranke, za slovenski pa poslanci slovenske stranke v odseku, v katerem se dotična postava razpravlja;

3. vsaka postava se ima pri obravnavi in sklepanju ter glasovanju prečitati in sicer paragraf za paragrafom v obeh deželnih jezikih;

4. poročevalcem v odsekih je na prosto dano poročila v laškem ali slovenskem jeziku sestavljati in brez prevoda v drugi deželni jezik čitati v seji dež. zbora;

5. vsem poslancem je na prosto dano udeležiti se obravnav v enem ali drugem deželnem jeziku, predlogi pa se imajo vselej prevesti tudi v drug deželni jezik.

Ta konkordat je bil potrjen tudi od celega dež. zbora v privatni seji in na to sem jaz nadaljeval svoje poročilo tudi v slovenskem jeziku v naslednji seji dne 15. oktobra 1869, kakor je čitati v zgoraj navedenem poročilu na strani 42. Postava o zamenji zemljišč toraj je bila prva, ki se je v našem dež. zboru obravnavala in sklepala tudi v slovenskem jeziku, in za tisto so se vse naslednje dež. postav obravnavale in sklepale tudi v slovenskem jeziku.

Poročil v slovenskem jeziku je bilo od začetka le malo; te so se pa množila od leta do leta, in ako pregledate poročila dež. zbora zadnjih let, se prepričate, da je več slovenskih kakor laških poročil, ter da so se slovenski poslanci v raznih odsekih kot poročevalci akoraj izključljivo le slovenskega jezika posluževali.

Tako se je bila enakopravnost slovenskega jezika po moji inicijativi s pomočjo drugih slovenskih poslancev djanstveno vpeljala tudi v deželni zbor.

Tudi združenja vseh Slovencev v eno politično celoto ali kronovino nisem zanemarl, ker stavl sem v deželnozborski seji dne 30. oktobra 1869, kakor je čitati v istih poročilih dež. zbora leta 1869 na strani 281, 282, 283 in 284, na visoko vlado sledečo interpelacijo: „Ali je volja visoke vlade pravične želje in zahteve celega slovenskega naroda s tim spolniti, da po pristojni poti vse slovenske pokrajine tikraj Litve združi v eno narodno in politično celoto z enim skupnim deželnim zborom v središču slovenskega naroda za skupne zadeve s postavodajno pravico v vseh zadevah, ki so v 3. členu najvišega diploma ed 20. oktobra 1860, odkazane deželni avtonomiji, in z eno deželno vlado, ki ima biti za imenovane zadeve temn deželnemu zboru odgovorna?“

Ta interpelacija je bila podpisana sicer le od mene in ranjkega poslanca dr. Žigona, a našla je

bila odmev po vsem goriškem, kar so pričale zahvalna in zaupna pisma, ki so mi bila došla v velikem številu od županstev in atarašinskih svetov.

Leta 1870. je bila stopila v veljavo nova dež. postava o nadzorstvu šol.

Dež. odbor je bil iz svoje srede za Slovence mene izvolil za udelež. šolskega sveta. Šlo je za to, da se tudi v to novo upravno oblastnijo uvede enakopravnost slovenskega jezika. V dosego tega smotra sem stavil v dogovoru z drugim udom dež. šolskega sveta, mons. Andrejem Marušič-em, v prvi seji dež. šolskega sveta sledeči predlog: 1. da se ohrani in izvršuje enakopravnost obeh dež. jezikov brez priznanja prednosti drugemu pred drugim, se imajo vršiti obravnave v dež. šolskem svetu v nemškem jeziku; 2. sklepi in rešitve alog se imajo na zgoraj, to je c. k. ministerstvu za bogočastje in nauk nanajati v nemškem jeziku, na zdolej pa v deželni jezik, to je okrajnim šolskim svetom slovenskim in slovenskim strankam v slovenskem, laškim okrajnim šolskim svetom in strankam laškim pa v laškem jeziku.

Ta predlog bil je soglasno sprejet in je bil kažipot okrajnim šolskim svetom, da imajo uradovati laški in laškem, slovenski pa v slovenskem jeziku.

V tisti dobi od leta 1870 do 1877. v kateri nisem bil jaz dež. poslanec, dež. odbornik in ud dež. šolskega sveta, bil je dež. šolski svet sklenil, da narodna deželna jezika, laški in slovenski, na srednjih šolah nimata biti več obligatna predmeta za dijake dotične narodnosti, marveč, da se bota podučevala le prostovoljno. Kedar sem pa jaz prišel spet v dež. zbor in leta 1880 zopet v dež. šolski svet, sem predlagal, da se ima tisti sklep preklicati in vpeljati zopet učenje laškega jezika za laške, slovenskega pa za slovenske dijake kot obligatna predmet. Tudi ta predlog je bil sprejet in s tem popraviljena krivica, ki se je bila storila v moji odsotnosti deželni jezikoma. Tako sem skrbel uspešno za vpeljanje in izvršitev narodne enakopravnosti.

Kar se tiče pospeševanja gmočnih interesov in zboljšanja materialnega blagostanja, sem delal vedno na to, da se nimajo zvišati doklade za razne deželne potrebe, in da se po potrebi in možnosti delijo podpore cestnim odborom, občinam in dijakom.

Cestnemu odboru Ajdovskega okraja so se podelile sledeče podpore:

V letu 1875 (naj omenim, da tistikrat nisem bil dež. poslanec) za most na Brancici . . .	gid. 500
v letu 1878 za most pri Zabljah . . .	1500
v letu 1882 za zravnenje ceste v Ravnjaku med Rifenbergom in Kamnom . . .	1000
v letu 1883 od svote gid. 3000, o kateri bom pozneje govoril, za zravnenje ceste od Kasovlja do Rifenberga . . .	800
v letu 1884 za zravnenje ceste pri pokopališču v Rifenbergu . . .	500
v letu 1885 za most pri Kasovljem . . .	800
v letu 1888 za cesto v Ravnjaku . . .	500
v letu 1889 za isto cesto . . .	500
skupaj gid. 6100	

Ta svota sicer ni velika, a vendar je nekaj in nekaj je bolje kot nič, in pomisliti je treba, da ima ajdovski okraj najmanj skladovnih cest, in da v primeri teh se mora ta svota smatrati za zdatno in primerno. Leta 1882. je bila toča poškodovala veliko občin po Vipavskem in okoli Kanala. Došlo je bilo veliko prošenj od poškodovanih občin za dež. zbor, kateri jih je bil izročil v razpravo in poročilo peticijskemu odseku. Peticijski odsek je predlagal v seji od 20. julija 1882, naj dež. odbor o teh peticijskih preide na dnevni red. Jaz sem pa stavil v isti seji v temeljitem slovenskem govoru, predlog, da naj dež. zbor dovoli v podporo občin po toči poškodovanim svoto gid. 3000 in pooblasti dež. odbor, da jih razdeli med poškodovane občine z nalogo, da se imajo z dotičnimi zaenaki javna dela izvršiti, pri katerih bi si reveži potrebnega živčja prislužili.

Ta predlog je bil sprejet, in sprejet je bil v dež. odboru moj predlog, valed katerega je dobil cestni odbor ajdovski gid. 800 za zravnenje ceste od Kasovlja do Rifenberga; od iste svote so bile dohile sledeče občine na Vipavskem:

Občina Šempaska	gid. 200
„ Vertovin	200
„ Kamenje	200
„ Skrilje in sv. Tomaž	200
„ Sv. Križ	200

Nadalje so bile podeljene od dež. zbora občinam Ajdovskega okraja podpore in sicer:

Občini Lokavec leta 1874 za zboljšanje ceste od ceste v Lokavec	gid. 300
isti občini leta 1882 za zgradbo mosta čez Lokaviček	800
občini Šmarje leta 1883 za zgradbo mostičev čez potoke	150
občini Ajdovščini leta 1882 za nasipe ob bregu Lokavičeka	200
občini Rifenberg let 1885 za zgradbo trdnega zida na bregu potoka Ravnjak	200
toraj skupaj občinam Ajdovskega okraja	gid. 2400

Tudi ta svota ni velika, a vendar je nekaj in nekaj je bolje kot nič, in pomisliti je treba, da ima dež. zbor posebnih zalogov, ampak, da zajema le iz doklad, katere pa se ne dajo zvišati.

Iz tega je razvidno, da sem pripomogel tudi zboljšanju blagostanja, kolikor je bilo mogoče, in da nisem pri tem nikdar zanemarjal Ajdovskega okraja, katerega poslanec sem bil celih 12 let.

Naj omenjam še, da imam jest največje zasluge za ločitev slovenske dež. kmetijske šole od laške, da je ta postala samostalna, neodvisna od laške, in da je dobila lepo poslopje in pa lepo polje za razne poskušnje v kmetijstvu.

Preden sklenem ta oddelek, moram vendar še nekaj omeniti.

V zadnjem zasedanju je šlo tudi za to, da bi se premerila ozka železnična črta imenovana tramvaj na par od Gorice do Ajdovščine in preračunili stroške za zgradbo te ceste.

Dotični odbor je prošil podpore od dež. zbora v preteklem zasedanju. Peticijski odsek je predlagal, naj bi se mu dovolila svota gl. 1500. Ker sem bil pa jest pozvedel, da s to svoto ni mogoče dela izvršiti, sem predlagal v vtemeljenem govoru v slovenskem jeziku, naj bi se v ta namen dovolila svota gid. 2500, in ta predlog je bil sprejet. Valed tega se je črta premerila in so se stroški za gradbo preračunili, kateri bi znašali blizu 1 milijon gid.

Če se najde podjetnik za zgradbo te ceste, bo to gotovo velike koristi za celo Vipavsko dolino, in da se to doseže, Bog pomози.

Ponatisnili smo to poročilo, ker ne umemo, kako da je mogoče pristašem „Nove Soče“ kar naenkrat vse tu navedeno zanikati in vtajiti. Tudi ne moremo razumeti, da bi se vit. dr. Tonkli-ju odtegnilo zaupanje, ker ni dal k temu od l. 1889 sem nikakega povoda, ampak ker je kot državni, poslanec tudi takrat delal in se trudil za duševni in gmočni blagor svojih volilcev. Da ne omenimo njegovih tehtnih govorov v državnem zboru, opozorimo edino le, da se je vsled njegovega prizadevanja pouk v slovensčini na goriški gimnaziji razširil, kar je nekaj začetek slovenskih paralelk. Zamolčati pa tudi ne moremo, da je le on pridobil 10.000 gid. za tolikanj potrebni cesti po braniški dolini in čez Gradec od Govnjač do Plave.

Bi li toraj goriški Slovenci ne pokazali najgrše nehvaležnosti, ko bi svojemu dosedanemu in zasluženemu državnemu poslancu brez nikakega dejanskega povoda odtegnili svoje zaupanje? Tega razumni volilci storiti ne smejo. Zato jim kličemo: „Volilci slovenski, oddajte dne 4. marča svoj glas za — dr. viteza Tonklija!“

Dopisi.

Iz Gorice, dne 23 febr. „N. S.“ izdala je novo silepilo: „Kaj poreče svet v očigled nečujemu prizoru, da se duhovnik poteguje zoper duhovnika za advokata“ (glej št. 8 „N. S.“) Res, boljega agitacijskega sredstva bi se gg. pri „N. S.“ ne bili mogli poslužiti. Vendar nekaj so pozabili, to namreč, da niso vsi ljudje tako kratkega spomina, kakor bi oni zdaj želeli. „Soča“, ko je bila še vredovana po dr. Ant. Gregorčiču, napadla je osebe brez pravega povoda. Vredovanje „Soče“ prevzel je precej na to g. Gabršček. Ne bomo pogrevali, kaj in kako se je ta čas pisalo proti duhovnikom. Vsem je še predobro znano, zakaj da so zaščitniki „Soče“ lastnino lista reklamirali.

Ako se zdaj kdo oglasi, da dr. Gregorčič nima tistih zmožnosti, tiste izurjenosti kakor dr. Tonkli, in da bi se mu tudi ne posrečilo tako hito pridobiti ei za veznikov, ker od njih je odvisno delovanje našega državnozbornskega poslanca, precej se odmeva: „glejte duhovnika zoper duhovnika!“

Ko je dr. Gregorčič zahteval po umetno napravljenih glasilih občnega mnenja, da naj bode imenovan deželni odbornik, in so mu drugi poslanci dokazali, da v deželnem zboru ni on edini, ki vživa zaupanje Slovencev na Goriškem, ostavil je deželni zbor o času zasedanja. Dal se je valed tega po svojem listu proglasiti za narodnega mučenika ter je provzročil svojim volilcem neopravičeno zgubo denarja in časa. Kakor je mislil, da je edini deželni poslanec, misli tudi, da je edini profesor bogoslovja, o katerem nikdo drhniti ne sme, med tem, ko njegovo glasilo na naj ostudnejše načine o njegovih tovariših piše.

Sumničeni, obrekovani, preganjani narodni ma-

čnik tirja zdaj od Slovencev na Goriškem, da ga odlikujejo z največjo častjo, katero zamore narod podeliti svojemu odlikovancu in navede v št. 8 svojega glasila „N. S.“ kot največjo svojo zaslugo, da mu častnikarska dolžnost: „vredništvena tajnost“ ni več sveta. In to dolžnost je prelomil duhovnik zoper duhovnika; profesor bogoslovja zoper tovariša. In takemu možu da bi zaupali? Ne, nikdar ne!

Iz dežele, 24. februvarja. (Kako sodi človek, kateremu je volitev za državni zbor deveta briga, o dr. Gregorčiču valed javnega skandala, katerega je napravil njegov organ, „Nova Soča“?)

Ni mogoče oporekati ali tajiti, da ni bil dr. Gr. ali pisatelj tistih nesramnosti, ali, da se ni vsaj z njegovim dovoljenjem pisarilo, ker nihče drugi ni mogel vedeti reči, ki stoji v zadnji „Novi“, kakor le on in katere je ališal ob času, ko mu nekdo ni še bil politični nasprotnik. — dr. Gr. moral je valed tega pri vsakem poštenem in značajnem človeku vas zaupanje izgubiti. Tako mora soditi tudi njegov najzvestejši prijatelj! Tebi ne zaupam jaz več skrivnosti, ker molčal boš le, dokler boš Tebi ljubo, potem pa boš javno objavil vse, kar bi ti povedal zdaj. Ako se dr. Gr. ni mogel več zdrževati, da bi ne odkril kar je kedaj ališal od katerega, bi bil to storil lahko s privatnim pismom na te gospode. — Da je to objavil, je pa pokazal, da ni zanesljiv prijatelj in da nima nikakega značaja. —

Še bolj žalostno in obžalovanja vredno pa je, da vsak človek, bodi si učen ali ne, mora spoznati, da je to, kar je dr. Gr. po svojem organu objavil, nesramno, za vsakega katoličana pohujljivo, in po okolščinah tudi sposobno, naši sveti veri škodovati.

Vemo in spoznamo, da se v političnih agitacijah navadno in v obse veliko greši s posredkami, s katerimi se hoče namen doseči, vendar pa nismo še doživeli, da bi se bili kje in kdaj rabili tako nesramni posredki, — in naj bi se jih posluževal še bolj neveren lajik, — rekli bi mu fuji! da se jih je pa list, kateremu je ustanovnik doktor av. pisma, poslužil, naj mu bo trikrat fuji! ker pokazal je, da njemu in njegovim pristašom ni zato, če sraven tudi naša vera trpi, samo da svoj namen dosežejo.

Prepričani smo toraj, da je glasilo dr. Gr. med onimi, kateri misli, da se dajo katoliška načela s našimi radikalci spraviti, katerih se je papet Pij IX. bolj bal, nego nevernikov, katere tudi Leon XIII. pri vsakej priložnosti opominja in obsojuje, o katerih nam govori jasno tudi letošnji postalni pastirski list našega višega Pastirja. Te me tudi spominja na lansko pravdo med dr. Mahničem in dr. Gregorčičem o veri in ljubezni. List je prinesel razsodbo, ki pravi: „Verovati moramo, potem se le bližnjega ljubiti.“

Ko bi ne imel dr. Gr. tudi nobenega pogreška na sebi, zadnja „Nova“ ga je očrnila popolnoma.

Kdor še posebe trdi, da dr. Gr. ni sebičen, je hudoben ali slep. Kako bi zamogel človek, in posebno, ako je duhoven, pustiti, da narod zavoljo njega trpi, kakor v resnici trpi, ker mu ni padlo v žep tistih 1200 gl. pri deželnem odboru in, ker hoče po vsej sili biti državni poslanec? Ne! se mi ne reče, da se on ne sili, da so le njegovi prijatelji, ki ga porivajo. Oseba za katero gre, ta je merodajna, ta je odločilna. —

Nekemu mlademu prijatelju dr. Gr. pa prerokujemo: „Najeli so te, ker imaš dovolj zmožnosti, si vnet, mlad in neizkušen, pa godilo se ti bo po nemškem pregovoru; der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehon. —

Od Kranjske meje, 22. febr. Nikakor se ni čuditi, da se ravno zdaj pred volitvami razpošila med goriške prvake in volilce knjižica z naslovom: „Goriški Slovenci — pozor!“ Saj je to le nadaljevanje in ob enem kratak obseg pisarenja „N. Soče“ od njenega začetka do danes. Vsega tega „narodnega delovanja“ življenjska nit iskati je le v sistematičnem vničevanju našega dosedanjega državnega poslanca. Kdo je tedaj ono brošurico ali knjižico spisal in založil, vgame se brez težave. (Dobro poznamo moža — Vred.) Naj bo, kdor hoče, vendar je vreden dotični pisatelj občnega pomilovanja. Ko bi bil namreč v resnici „domobran“, kakor se je podpisal, bi ne bil imel „mnogo tacih in enačih dejanj in opuščenj (dr. Tonklija) v svojej torbi“ do zdaj, da bi jih ravno pred volitvami kar izsul pred volilce s ironičnim vprašanjem: „In to če biti naš narodni voditelj, naš državni poslanec?“ „marveč bi bil moral kot „domobran“ vsako Tonklijevo napako o b svojem času javno grajati. Kaj lepo zas rabiti ta „domobran“ „litotejsko pravo:“ mi se ne zaganjamo v gospoda viteza zaradi njegove osebnosti“ ter piše pozneje, ko nima še več tacega v svoji „torbi“, „to da pustimo njegove osebne slabosti, naj so uže prirojene al prisojene, na strani.“ Da je pa „domobran“ z mnogimi odličnimi rodoljubi brez slabosti in čist, kakor solnce, pridejo nam njegove besede: „Mi ne

delamo iz samopridnosti, nas ne goni nobena strah, noben sloben namen." Ni mi treba posebej dokazovati, da "demobran" ni kronologično, marveč, kakor se razume, sistematično sestavi omenjeno knjižico; zato je tudi dokončan Tonklijev "sündenregister" z letom 1881 (1).

Tedaj ni bila popolna leta 1885 izdana knjižica pod enakim naslovom. Prav dobro imamo še v spominu, da je leta 1885 izšla med slovenske volilce na Goriškem knjižica z enakim naslovom "ravne dan potem, ko je bila izšla pred zadnjimi državno-zbornimi volitvami kmečkih občin Gregorčičeva, "Soča", ki se je potegovala za Tonklijev kandidatur. Tudi prav dobro se pomnimo, da je poslal na vse vetro se isti dan tedanje "Soče" vrednik, ker ni mogel povedati več svojega mnenja in prepričanja glede na tiste knjižice v "Soči", tiskane lističe s sledočimi naslovi in podpisom:

P. n. gospodje volilci kmečkih občin!
Ker je imela in se imi med volilci knjižica z naslovom: Goriški Sloveni — punor! ki zamore in mora razburiti duhove in rušiti disciplino ravno zdaj pred volitvami, naprošeni ste prav vljudno, da oddate svoje glasove narodnemu kandidatu dr. Jožefu Tonkliju ter da tako zabranite na dan volitve, da se ne bodo cepili glasovi.

V Gorici...

Dr. ANTON GREGORČIČ
profesor bogoslovja,

Takaj pride mi zdaj na misel Windhorst-ov izrek: "Jerum, Jerum, Quanta permutatio rerum!"
Zdaj se pa obračam do svojih tovarišev, gg. volilcev kmečkih občin na Bovškem, Kobaridskem, Tominskem, Cerkljanskem, Kanalskem, Goriškem, Vipavskem, in na Krasi. Glejte bratje, zdaj imamo mi besedo. Zato ne poslušajmo "N. Soče" in njenih zavajalnikov, — saj nismo udje "Bralnega in podpornega društva v Gorici", kjer gre in mora iti po taktu "N. Soče", tudi ne marajmo zato prav nič, če imamo rajše "Sočo" (recimo, da nisti obe "Soči" prav za nas, vendar imamo rajše "Sočo"), daji nas prav olikano naziva "sovojat, opirajoča se na vladna moža in prilizane in pa na možnojo."

Pokažimo tedaj 4. marca t. l., da prekosimo v oliko, pa tudi v doslednosti in sploh v narodnem mišljenju se "narodne pravke" v mestu, dasi smo le v kmečkih občinah. Glejte tovariši, takrat dokažimo ostalemu svetu, da na deželi nismo še tako daleč v napredkom, da bi, "ko nam gre edino le za stvar", svojega sorojaka kmeta kar meni tebi nič proč "ca-bali", — kaj pa še takega sorojaka, ki je nekaj več kakor navadni kmetayzar. Zato tovariši, stórmo 4. marca po nasvetu in po besedah, katere je pisal l. 1885 dr. Anton Gregorčič: — — naprošeni ste prav vljudno, da oddate svoje glasove narodnemu kandidatu dr. Jožefu Tonkliju, ter da tako zabranite na dan volitve, da se ne bodo cepili glasovi! Ubo-gajmo tedaj preč. g. dr. Gregorčiča, ter ne bojmo se nič, potem boste videli, da bo vse dobro in prav.

Volilce.

Se sredine Krasa, 25. febr. — Kolikor so mi znani do zdaj izidi prvotnih volitev, so izpadle vse ugodno za vit. dr. Tonklija, in te z veliko večino glasov. Nekateri učitelji so sicer vse moči naprli, prehodili občino, priduševali volilno moža, jih rotili, pa vse zastoj.

Pomenljivo je bilo volitev v Velikem Dolu dne 23. feb. Ob 11 uri zberejo se vsi volilni možje in na pogovoru sklenejo brez nobenega ugovora:

Volimo g. župana in naročimo mu, da mora glasovati za g. vit. Tonklija; ako bi drugače volil, mu damo kaj drugi dan neznanice. Tako se tudi storilo, in volitev je bila v hipu končana.

V Solkanu dne 26. febr. 1891. Danes sem zvedel o protestu "goriške duhovščine proti "Novi Soči" zato prosim, al. vredništvo, naj, blagovoljno sprejme tudi moje izjave v prih. številki.

Podpisani vjama se popolnoma s protestom prvestolnega kapitela in mestne duhovščine v Gorici proti pisavi "Nove Soče" sploh, posebno proti uvodnemu članku zadnje šte. 8, v kojem se z vso slobnostjo srameti duhovski stan v najhujši kvar katoliškega ljudstva. Ne razumem, kako je mogoče, da bi zamogel kak kat. duhovac tak list še naprej priporočati ali podpirati.

JAN. EV. KOLAUCIČ
župnik.

V obrambo.

"N. Soča" je v št. 8 izmed drugih krajev tudi iz St. Petra in Vertojbe prinesla poročilo o dovršeni prvotnih volitvah: ter poslednjemu dostavila o paško: "Prizadevanje dekana Hvalice in domačega

vikarja ostalo je pevaem brezuspešno. Volilcem se je studilo njih rovanja proti seduhovniku Gregorčiču; zatrjevali so, da se ni čuditi, če — vera peša". — Na to utemeljeno (al. kali?) opazko odgovarjaya ni že podpisana sledeče: Mi dva nista niti v gorenji, niti v dolnji Vertojbi o volitvah nikomur govarila, razvna z g. županom samim, in to le enkrat.

Izzivljaya torej tukaj njega in "N. Sočo", naj objavita od besede do besede vse, kar sva govorila, in naj povesta, v čem je obstalo "tisto rovanje", ki se je studilo" in vsled česar "se ni čuditi, če — vera peša". Te pa ne zaradi naju, ker midva si to v čast štejeva, če naju "N. S." napada, ampak za to, da bo čitajoče občinstvo znalo ceniti resnicoljubnost "N. S." in njenih poročevalcev.

Midva stujaya za vse, kar sva govorila, ne pa za to, kar nama podtikate. Ako nama pokažete, da sva govorila kaj takega, vsled česar "se ni čuditi, če — vera peša", pripravljena sva to očitno prikljcati, saj sva postavljena čuti in delati na to, da vera ne peša, ampak trdno stoji in živeja postaja.

Če pa "N. S." imenuje "rovanje" to, da sva v svoji fari kot dušna pastirja, daykopladevalca in volilca, po vestnem prepričanju, ne iz časti — in ma-stilakomnosti, z dovoljenimi in pripuščenimi sredstvi, z resničnimi razlogi, in s poštenim možem le enkrat o volitvah govorila, radovedaa sva, kako bo "N. S." imenovala tolikratno letanje, lovenje, naganjanje, priduševanje in hujkanje dr. Gregorčič-ovih plačanih "lovskih pasov" (oprostite ta izraz ni najina iz-najdba), koji v tej fari niso ne daykopladevalci, ne volilci, in kojih vest in prepričanje se ravna le po cvenku?

Najbrže nemško: Ja Bener, das ist was anders! Končaya z zagotovitom, da, če dr. Gregorčiču drugi, zlasti "N. S." in še posebej on sam se svoje pisavo v njej, niso mu od vzeli več časti, kakor mi dva "se strastnim naporom in rovanjem", tedaj ima še vsi Volilce, če je poročilo resnično; pa pomilujaya, da sva jim s to, kar nista govorila ne storila ne mislila ne — napravila, stud ki jih je do-vedel do spoznanja zakaj da vera peša, ko imajo drugače za to, kar jim na vsa usta in na vs glas govoriva navadno le — trgovaka ušesa. — Kako že imenuje sv. pismo one, ki komarje prevejajo, kamele pa požirajo? —

V St. Petru 25. februarja 1891.

A. Hvalica, dekan
A. Jug, vikar
v Vertojbi.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Državnozborske volitve. Kakor smo že omenili razvija se na Dunaju in po okolici najživahnejši volilno gibanje. Brez dvoma je skoro, da bo izvoljen knez Lichtenstein. Za konservativce je škoda, da znani dr. Scheicher kot semeniški profesor ne sme sprejeti kandidature za državni zbor. — Dunajski deželni šolski svet je izdal ukaz šolskemu vodstvu, da se učiteljstvo ne sme vdeleževati agitacij pri volitvah. — Na Stajerskem so se morali nemški liberalci vmakniti pri vodstvu nemške stranke nemškim narodnjakom. — Na južnem Tirolskem so se italijanski konservativni poslanci lotili od svojih dosedanjih liberalnih zaveznikov pri volitvah. — Na gorenjem Avstrijskem je dosedaj voljenih 737 konservativnih in le 59 liberalnih volilnih mož. — Na Moravskem provzročujajo Mladočehi zmešnjave, ki hočeje na vsak način tudi tam razdvojiti česki narod, ter mu stem vzeti vso moč proti Nemcem. — V Neunkirchen-u na dolnjem Avstrijskem je menda rekel c. k. okrajni glavar nekaterim županom: "Le duhovnikov in učiteljev mi nikar ne volite za volilne moža". — Staročeska stranka se je začela nekako krepkeje gibati; strasti mladočeske stranke, zanesene med trezni česki narod, pojemajo vsaj pri treznejših ljudeh.

Kardinal Mihajlovič je vmrl dne 20. februarja po dolgi in mučni bolezni. Porojen l. 1814 bil je v mašnika posvečen 1836. Leta 1870 bil je imenovan nadškofom v Zagrebu, 1873 pa kardinalom. — Stolni kapitel v Zagrebu izvolil je škofa Gaspariča za generalnega vikarja zagrebški metropolitanski cerkvi.

Ogerski primas bo, kakor listi poročajo, kmalo imenovan, in sicer nadškof S. m. a. s. s. Ob enem povdarjajo ogerski listi, da more ogerski primas stanovati v Budimpešti, kjer je središče vsega ogerskega življenja.

Dunajski "Freund und Blatt" pravi, da bo sijajni, presrečni sprejem nadvojvode Frana Ferdinanda na ruskem dvoru kot znamenje miru napravil povsod najboljši vtisek. Naklonjenost najviših dostojanstvenikov obeh držav najbolj jamči potrjenje miru. V obisku in sprejemu, s katerim je mogočni in miraljubni car počastil visokega gosta, vidi javno mnenje po vsej pravici dogodek, ki vesele pojaye sedanjega položaja še množi.

Dalmacija. Iz Zadra se poroča, da se je c. k. namestnik D. a. v. d. odpeljal na vojnem parobrodu "Andreas Hofer" v Split, da pozdravi nemško brodovje.

Mladočehi so izdali svoj volilni oklic na česki narod. "Staročehi", — pravijo ti madi odrešitelj českega naroda, — "niso do zdaj ničesar storili za česki narod v državnem zboru; oni so le podpirali vladu in pospeševali koristi svojih "klerikalnih" zaveznikov". Temu popolnoma nasproten je oklic moravskih Čehov, ktereja je razglasil dr. Šrom. Iz tega oklica je razvidno, da Čeni na Moravskem niso še pozabili preteklosti, kakor se zdi, da so jo pozabili zapeljani Mladočehi.

Vnanje dežele.

Nemčija. Razširjena vest, da je cesar Viljem nevarno zbolel in da pojde za več mesecev zdraviti se v Italijo, so uradno preklicali. Kakor se čuje, naredili so se iz pristojne strani kbraki, da bi zasledili razsirjevalca teh izmišljenih poročil.

Francija. Cesarica Friderik mudila se je nekaj časa v Parizu. Nenški časnik smatrajo to potovanje za vgodno znamenja miru.

Italija. Leon XIII., slavno vladajoči sedanjí papež, dovršil je 20. t. m. 13. leto vladanja na stolu sv. Petra. Ko so ga hoteli voliti kardinali za papeža, rekel jim je: "Ne ozirajte se name; jaz sem priletel in bolehen, zato ni upanja, da bi dolgo vladal". — Kdo bi toraj, človeško mišljeno; sodil, da bo toliko let na rimski stolici vladal.

Domače vesti.

Zadnja številka "Nove Soče" je hotela biti od konca do kraja prav "mastr", a koj na prvi pogled je bilo viditi, da je veliko sodelovala pri njej dobro znana roka. Odgovor toliko na njeni voden članek, kakor tudi na drugo njeno vsebino smo imeli že pripravljeno, ali opustili smo ga, ker "izjava", katero prinašamo danes na prvem mestu, je še najbolj odgovor.

Ta izjava, katero so podpisali duhovniki goriškega mesta in tudi nekateri iz okolice, je sicer kratka, a pomenljiva in govori zadosti jasno. "Nova Soča", glasilo dr. Ant. Gregorčiča, je postala list, v katerem se smejo duhovniki grdi na nečuvanje nadin.

Mi bi tej izjavi goriške duhovščine ne imeli skoraj nič dodati, le to naj še rečemo: "Nova Soča" v svojem zadnjem vvodnem članku preračunuje dela in nehanja šestih duhovnikov, pa po imenu jih ne imenuje.

Fakta, katere navaja o dotičnikih, so brkone ali izmišljena ali vsaj slobno zvita; pa ko bi bilo tudi kaj resnice na ujb, bi ne bila nikakor za javnost.

Naj dostavimo še to. Judi sv. Pavel je bil prej Sayel, in je priganjal Cerkev, tudi sv. Avgustin je tičal v krivoverstvu, pa vendar je postal cerkven učenik in sv. Cerkev ga je prišela med svetnike; narobe pa tudi vemo, da je marsikateri doktor sv. pisma, n. pr. Martin Luther, Döllinger in drugi, proveročil v Cerkvi razkol, živel kot raskolnik, in kot neapokorjen raskolnik tudi vmrl.

Osebnosti. To sredi je bil v Gorici cesarski namestnik na Primorje, vite z Rinaldini; da je predsedoval deželnemu šolskemu svetu, ki je imel ta dan sejo.

(Dalje v prihg.)